

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egy évre	12 rti. o. 6.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső s. számú 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY”

1869. II-dik félévi folyamára.

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az előfizetési összegek beküldésénél **postai utalványt** kérünk használni, mely **jutányosabb** és kevesebb fáradsággal jár a pecsét alatti küldésnél; így például: 3 frtért 18 krt kell fizetni a feladásnál és 3 krt itt az átvételénél, holott a **postai utalványra 1 darab 10 kros bélyeg ráragasztásával minden ki van fizetve.**

Stein János,
a „K. Közlöny” kiadója.

A miniszterválság.

▷ Nagy mester az az unalom; a példabeszéd régóta mondogatja, hogy az ember unalmában sok rosszra képes: Otium est pulvinar diaboli. Egy unatkozó ellenzéki újságírónál rettenetesebb valamit pedig éppen nem tudok képzelni.

Míg az országgyűlés együtt volt, csak megélt valahogy a lelkes baloldali journalista a hazaszóló dictiók és gombaszerű szaporaságú interpellációk recriminatioiból, mert ezek elegendő tért nyitottak a jobboldali többség és ennek kebeléből keletkezett kormány kissebbitésére.

De mit tegyen a megszorult ciklikus buzgalom a holtidény tespedező korszakában, midőn annak egész folyama alatt a szerencsétlen Ubrlyk Borhára egyetlen szomorú eseten kívül sehogy sem akart valami jóra való tárgyat felmeríteni; hanem ezt a „materia vilis”-t aztán ugyancsak emberségesen kiaknázták az ellenzéki sajtó különböző barát és apáca historiák föltalálása által.

Mi lehetett tehát öröndetesebb egy tárgy hiányában szenvedő, megszorodott baloldali újságíróra nézve, mint ennek a nagy horderejű szónak: „miniszter-változás” felmerülése, mire egybírart egyetlen miniszter megbetegedése adott alkalmat.

De ez éppen nem akadályozta a „Hon”-t és „Magyar Újság”-ot, hogy addig stílsék, főzzék az egyszerű kacást, míg teljes miniszterválsággá, s egyszerűsített rendszerváltozássá nőtte ki magát; természetesen csak az ő nagyon is élénk képzelődő tehetségükben.

A mit az ember óhajt, azt rendszeren hinni is szokta.

A reménynek azonban az a nem éppen kellemes természete van, hogy akkor teljesül legkevésbé, midőn a medve börtöt már markukban vélik tartani.

Elég az hozzá, b. Wenckheim nem adta be lemondását, legalább ez ideig nem, gr. Mikó nem megy, gr. Andrássy nem adja át a honvédelmi tárczát b. Vécseynek, szóval, semmi miniszterválság, annál kevésbé miniszterválság vagy éppen rendszerváltozás.

E nagy zajjal inscenizott miniszterkergetés neveléses fiasco-vá lett, s a mellett, hogy az ellenzéki hazafiak kormánya jutása előtt a láthatárt ismét befellegette, újabb tanuságát adta annak, mennyire vannak tájékozva baloldali hírlapíróink a parlamentarismus különben könnyen megérthető természetéről.

A helyzet teljes félreismerésére van szüksége annak, a ki azt hiszi, hogy a jelenleg uralkodó nagy többség egyedül a törpe minoritás szép szeméiért, s azért, mert ez oly lázasan vágyik a kormánya, azonnal le fog mondani, s a vörös bársony támlányokat nekik engedendi át.

A baloldali sajtó gyönyörködhetik saját finom modorában, azokban a minden lovagias társadalmi illetet nélkülöző személyeskedéseiben, melyekkel a Deák-párt köztiszteletben álló nagynevű egyéniségeinek becsüle-

tében gázolhatni vél; de ezzel csak önmagát itélteti el; annál kevésbé szolgálhat okul arra, hogy az illetők előtte meghajoljanak, avagy éppen helyeikből kikeljenek.

A miniszterium jelen szerkezete az 1848. III-dik törvényezikk 14-dik §-lyében van szabályozva, a külön miniszteriumok munkakörét másként beosztani, új tárczákat állítani a törvényhozás beleegyezése, sőt formaiszerinti törvény alkotása nélkül alkotmányosan nem is lehet.

A miniszterek nagy része szintén távol van, következésképp a minisztertanács sincs abban a helyzetben, hogy e részben intézkedhessék, s a sajtó egy része mégis miniszterválsággal foglalkozik.

Való, hogy a belügyminiszter báró Wenckheim veszélyesen megbetegedett volt, de egészsége utóbbi időben öröndetesen megjavulván, még nem bizonyos, vajon szükséges-e helyét mással pótolni; gróf Andrássy e pillanatban éppen nem hajlandó a fontos honvédelmi tárczát, melyet oly feltünő sikerrel szervezett, más kezre bízni; a közlekedési miniszteriumban rendkívüli tevékenység uralkodik, a mi első sorban bizonyára gr. Mikó hazafias buzgalomának köszönhető; egy külön földmívelési miniszterium felállítását jelenleg nincs napirenden stb.

Mindezeket az ellenzéki sajtó is tudatná, tudja is jól; de részéről mulasztásnak látszott volna nem használni fel a báró Wenckheim betegsége által nyújtott alkalmat a „calumniare audacter” nemes mesteriségének folytatására, az összes Deák-párt elismert, sőt európai tekintélyei ellenében.

Hanem, hogy ez a hazafias foglalkozás célhoz vezet-e, az már más kérdés!

Pest, sept. 22. 1869.

(r. l.) Egyik nemrég kelt levelünkben indokoltva előadott kombinatiók alaposnak bizonyultak.

Az országgyűlés ugyanis — föltétlenül hitelt igénylő értesülésünk szerint — csakugyan a jövő hó közepén fog egybegyűlni, a meghívók október elején küldetnek szét az elnökség által a törvényhozás tagjaihoz, míg az illető házak hivatalnokai útastattak már, a közelebbi hó elsőjén megjelenni helyeiken.

A munka tehát újból kezdetét veendi; legyen rajta Isten áldása!

Ő Felsége a király még mindig körünkben időz, rendszeren Gödöllőn, honnan néha csak egy pár órára rándul be.

Tegnapelőtt jelen volt a túl a dunai hegyes vidéken tartott nagyszertű hadgyakorlaton, melyben nemcsak a helybeli, hanem a közel környéken elszállásolt katonaság is részt vőn.

A gödöllői magas vadászvendégek között van jelenleg a szász koronaörökös is.

E körülményt némely — finom érzékkel bíró — bécsi politikusok — egy ottani levelező szerint — odamagyarázzák, hogy a Poroszország és a magyar-osztrák állam között eddig minden alkalommal észlelhetett feszültség engedni kezd.

Ők lássák mit állítanak.

Annai tény, mikép Albrecht szász herceg egyenesen Berlinből jött, a hol 14 napot töltött Vilmos király mellett, a katonai hadgyakorlatokon, — valamint az is figyelmet érdemel, — főleg ha ismerjük az udvari illemszabályok pedanteriáját, — miszerint Beust grófot, mihelyt a múlt napokban Baden-Badenbe érkezett, azonnal magához kéréte a porosz királyné, sőt az udvari ebédre is meghívatta.

Egy másik bécsi levelező tovább megy a fölbbi állításnál és a Poroszországgal történt kiengesztelődést ténynek mondja — melyet — szerinte — nemcsak a követi fog az Oroszország irányában barátság helyreállítását s megszüldatása is.

Bocsaáson meg szerkesztő úr e kanyarodásért, melylyel ezuttal — szokások ellenére — álcaptam a külügyi politika stüppedékes terére, azonban nálunk most a külügy is bátran tekinthető legalább közvetve belügynek, mintán csak és csupán az európai béke biztosíthatja belügyeink kedvező ki-fejlesztését, s így ránt nézve kétségen kívül öröndetes lesz, ha a tartós barátság a két hatalmas állammal helyreáll.

A minap küldöttem önnek a miniszter-változásokról szárnyaló különböző híreket, nem azért, mintha azoknak kedvem és ökom lett volna hitelt adni, hanem mert kötelességemben áll minden nevezetesebb mozzanatot híven regisztrálni, mintán azok mindig a helyzetet jellemzik.

Legközelebb minden e változásokra vonatkozó hírt megezálok egy helybeli német lap, és körülbelül azt mondja: maradjunk a régi ben.

Lesznek, sőt vannak is bizonyára némelyek, e dementi valóságos bors orruk alá, és a kik sem minek sem öröndetnek volna inkább, mint a miniszterium kebelében közbejövő változásoknak, melyeknek ők — a legártatlanabb körülmények között is — természetesen nagy hűhóval tulajdonítottak volna fontos okot, például a kormányférfiak meghasonlását egymás között stb.

Mi ellenben szívből örülünk azon, hogy maradjunk a régi ben, mert meg vagyunk győződve, miszerint a derék hazafiak, kiket a nemzet s a király bizalma azon polcra ültetett, melyet elfoglaltak, kik az óriási munkát megkezdtek, dícsőségesen fogják azt egyezsmind bevégezni is, készek lévén lépésükért felelősséget vállalni Isten és ember előtt.

Lapszemle.

„E napokban Lónyai Menyhért, a pénzügyminiszter fordult meg Hunyadygyében. Ide utazásának célja különösen az volt, hogy tiszta tudomást szerezzen magának, miként fogantatották rendeleteit, melyek Erdély iparának fejlesztésére nagy befolyást gyakorolnak, és életrevalóságuknál fogva különös figyelemre méltók.

Mindegy két éve annak, midőn Péch Antal osztálytanácsos — ki a legkitűnőbb bányászok egyike Magyarországon — leutazott a pénzügyminiszter meghagyása folytán, hogy a vasipar fejlődésére alkalmas hunyadygyei viszonyokat bányászati és különösen vasművelési szempontból tanulmányozza, ki is kitűnő minőségű és felette gazdag kőszéntelepet észlelve a Zsillvölgyében, hol akkor a kincstár 16 bányamérték birtokában volt, rendeletet kapott, hogy az tőresen hagyott kőszéntelepet nevezetesebb részeit haladéknél foglalja le, s így az állam jelenleg 71 bányamértéket és 107 szabad kutatást bír, melyek biztosítására, lehető kiterjesztésére és a telepek fentartására jelenleg nagy gond fordítást, mivel feladatul van kitűztve a kőszéntelepet a petrosényi piski vaspálya megnyitáig termelővé, s így mentőlebb fejlődő tenni.

A miniszter feladatát tűzte ki a tanácsosnak, hogy kísérleteket tegyen nagyban ezen kőszén kitermelésére, hogy a telepen rejlő kincs minden irányban értékesíthessék, továbbá hogy minden intézkedést megtegyen arra nézve, miszerint a vaspálya megnyitával már nevezetes kőszéntelepet lehessen szállítani; s egyuttal vizsgálat tárgyává tegye a bányatelep építését, hogy tavaszra legalább 100 bányapárosnak legyen cseinos, egészséges lakhelye.

E kőszéntelepek a vajdahunyadi ércztelepekkel vasut által kötöttvén össze, kimeríthetetlen vasipar fejlesztésére lesznek hivatva. Hazánk eddig ismert kőszéntelepei között ez a leggazdagabbak egyike; egész 70 lábnyi vastagságú kőszéntelepek fordulnak elő benne, melyek századokon át sem lesznek kiaknázhatók, s azon szerencsés körülménynél fogva, hogy közel a Dunához, Moldva, Oláh és Törökország szomszédságában fekszenek, nagyobb szerű kiviteli forgalomra is hivatnak. Ha ugyanis a tervben levő oláhországi vasutálózáttal össze lesz kapcsolva az első erdélyi vaspálya, mi annyival könnyebben s minden nagyobb áldozat nélkül létesíthető, mintán a határszélig alig két mértföldnyi pályahosszabbítást kellene csak eszközölni: akkor a vajdahunyadi vas- és zsillvölgyi kőszéntelepek délkelet felé, az Aldunán s ugy a Fekete- és Középtengernek, hol jelenleg kizárólag Angolország közszene szerepel, lesznek hivatva évi termelvényeik legnagyobb részét értékesíteni, melyek kivitale az említett vonalon nagy mérvben lesz eszközölhető.

Az említett ércztelep oly gazdag, hogy egész hegyet képez, s az eddigi feltárások után ítélve, legalább egy századig több mint egy millió mázsa nyersvasat képes évenként kiszolgáltatni.

A pénzügyminiszter f. hó 14- és 15-én tartott szemlét a telepek felett, Pisklii a rendes vónattal jött, a házvez-várallyal állomásig pedig, mely még nincs átadva a közlekedésnek, egy egészen külön lokomotíven, melyet Szepper vállalkozó bocsátott rendelkezésére.

Klein és Szepper vállalkozó urakról elismertleg kell kijelentünk — a mi miniszter urnak is nagy meglepődésre szolgált — hogy a munkásokról igen jól gondoskodnak, az élelmi cikkeket ugyanis beszerzési áron adják, a betegek számára pedig kórházat építenek.

A ki nem tudná, hogy mily nehézséggel jár az erdélyi vaspálya építése, könnyen fogalmatoz-

rezhet erről, ha elképzei, hogy néhol 3000 lábnyi magaslatra kell építeni. A vállalkozók nem ré jelentékeny kárt szenvedtek az által, hogy több fáradságosan eszközölt bevágás összedült, s most kénytelenek tuncelleket készíteni.

A miniszter ur a legapróbb részletekig mindenről tudomást szerzett magának. Szóba állott a vasuti mérnökkel, a munkásokkal és sok érdekkeltséggel kérdőzködött. Össze-vissza járt hegyet-völgyet, majd kocsin, majd gyalog, s a mi csak érdekes és megszemelhető volt, azt áttanulmányozta. 15-dikén már öt órákor reggel uton volt a Zsillvölgye felé, hova a várallyal státióból, Puj állomáson, Ohabáig vasuton ment, itt vártak rá a kocsi és a tisztelő járásbeli szolgabíró Puj ur, ki tevékeny és erélyes ember, s 7000 munkás felett tartja a politikai rendet. Ezután hosszú gyalog utat tett a petrosényi pálya előtt jobbra fekvő regényes völgy felé. A hegyesucán Péch osztálytanácsos és Veres bányanagy várták. A völgyben taracklővésekkel fogadták a tisztelő bányászok, kiknek legnagyobb része székely.

Az első megnyitott tárna Deák Ferencz nevet nyert. A miniszter belehatolt azon pontig, hol a 12 öl gazdagságú kőszéntelep terül el.

A pályaudvarnál meglekinté a furásokat (jelenleg három ily furlyukon dolgoznak), melyek azon célból készíttetnek, hogy a kőszén fekvését konstátálhassák. Legjobban érdekli őt az új bányatelep, hol rendszeres utczára készült tervzet. Az idén 80 oly ház fog ide építtetni, mely egyenkint négy bányászcsaládnak nyújt lakást; a házak közül már egy pár fedve is van. A miniszter ur maga jelölé ki a helyet, hova a kőszén templomát és iskoláját építsék.

Ezen intézkedéseknek nagy horderejét és hasznát fejtegetni egészen fölösleges volna, — mert facta loquuntur.

Kérdézték meg azon ezernyi embert, ki biztos kenyeret kap itt a maga és családja számára, az majd ad feleletet.” (Esti lap) R—r.

Hatósági élet.

Tordamegye. Az aug. 23- és 24-ki bizottmányi gyűlésen előadott igazg. főbírói jelentés. — Tekintetes képviselő bizottmány! A múlt május hó 20-kán tartott évnegyedes bizottmányi ülés óta előfordult közigazgatási ügyekről jelentésemet, kedves kötelességemhez képest, következőkben van szerencsém előadni:

1. A megyei orvosi hivatalos jelentés szerint a közegészségi állapot az utolsó bizottmányi ülés óta megyénk területén komolyan sehol meg nem zavartatott; a nyári hónapokban mindig járványképr uralkodni szokott népkórok: váltóláz és vérhas, már július hó elején néhány helységben eltűnt ugyan, de ez ideig járvány-alakot még sehol sem öltött, s minthogy igen szelíd körülményekkel állnak elő, s az állandó hőség s gyümölcstermés által ez évben nem támogattatnak, remélni lehet, hogy a nyári járványkórok ezen évben nem fejlődnek a szokott fokra és terjedelemre.

A nyilvános köz-kórházban a fennirt időszak alatt ápolattatott összesen 180 beteg: 109 férfi, 71 nő; meggyógyult összesen 110 beteg: 71 férfi, 39 nő; gyógyulatlan kibocsátott: 1 férfi, 5 nő; meghalt: 6 férfi, 9 nő; maradt auguszt. 1-én ápolás alatt összesen 55 beteg: 31 férfi, 24 nő, ezek közül bujasenyves volt összesen 65: 30 férfi, 35 nő; meggyógyult összesen 42: 19 férfi, 23 nő.

Ezen három havi kimutatásból világosan kitűnik, hogy a tordai nyilvános köz-kórház helyisége a folytonosan jelentkező betegek befogadására már elégtelen, minél fogva a szenvedő emberiség érdekében ezen körülmény orvoslása továbbra elhalasztható nem lévén, a magas miniszteriumhozi kérelmezés szükségessé vált, hogy a kórház helyisége, vagy megnagyobbitassák, vagy államköltségen más nagyobb s a humanus célúnak észlelhetőbb helyiség szerzettessék.

Az idei nyári védhimlőoltás a vécsi, torocz-kői és szentlászlói járásban a legjobb sikerrel bevégeztetett.

A hasznos házi állatok közt járvány nem észleltetett, a sertéseknél azonban több helyeken torokgyík és lépfene mutatkozott; a kutyák közt az ebűh gyakrabban előfordult, ezen irtózatot és az emberiségre nézve oly veszedelmes kór meggátlására ez időben, legalább kelbi szabályok életbeléptetése a legszükségesebbnek mutatkozik.

2. Közigazgatásunknak a múlt bizottmányi ülésen is esettelt szomorú képe keveset változott, a tisztabúzák megynék egész területén, néhány egyes község kivételével, általában még a befektetett magot is alig adták vissza; a szőlőtermésnek májusi fagy által okozott romlása csak annyiban

jött helyre, hogy a megmaradt kovás termés meg lehetőségek fejlődésnek indult és ha az időjárás ezutánra kedvezend, a bor minősége, a gazdák boldogsága sok költséggel járó cikizték valamennyire értékesessé teheti; a rozsvetések a mosóháza időjárását kevesebb éreztek meg és bárha szalmában kevés termést adtak is, eresztőségük által a reá fordított költséget mégis megtérítik.

Tavaszbogonák, u. m.: tavaszbuza, tönkölly, zab, akkor jól termettek és a törökbuza, ha egy korai hóharmat érésében nem akadályozza, a jobb termések közé lesz sorozható.

A gyümölcsfák, úgy nyári, mint téli fajai, a reájok mért természeti csapások alatt meddően állanak és igen ritkán, inkább hűvösebb helyeken adott a korai körte csekély és nem tökéletes termést, ellenben a kerti hűvelyes vetemények bő termést ígérnek.

A szénatermés csak a nedvesebb természetű réteken sikerült és annyira csekély, hogy a marhatarló gazdák legnagyobb takarékosságát komolyan igénylik.

Általában az asztalok és széna kalongyák a földmives osztály a tropheumai a csűrök körül szokatlan szomorú módon hiányoznak.

3. Törvényhatósági útunk a mult bizottmánygyűlési előadásom szerint, következőleg lettek megkésztve; az alsó kertületben:

a) a torda-offenbányai 5000 folyó ület meghaladó útvonal a lupsai járásnak e északra rendelt és közvellen az Aranyos folyó mellett fekvő 7 falvai által teljesen kiigazított;

b) a borév-járai 4025 folyó üi hosszúságú útvonal a lupsai járás többi 15 községei és a torozkói járás közmunka ereje által teljesen megkésztett;

c) a torda-szt-lászlói 1645 folyó ünyi útvonal a szt-lászlói járás tavaszi közmunka ereje által elkésztett és kavicsoslag meghordatott;

d) a lúdas-záhi 2225 folyó üi hosszúságú útvonal földmunkája a mezőügyi, pagocsa és m. bogáthi járások erejével elkésztett és a forgalomnak átadott;

e) az aranyosi járás útmunka ereje felhasználása az Aranyos szabályozási utólagos szemle megtartása után, a már beadott mezei munkaidő miatt, csak az őszi hónapokban fog az egerbogyórkei útvonal sácczai takarítására a gerend kocsiárdi vonal kavicsolására és részben a décsi marosújvári vonal teljes kiigazítására fordítani.

A felső kertületben a mult bizottmányi ülésben meghatározott vonalokon az irt munkát az azon vidékben gyakorlatban lévő tulajászat és a szorgos mezei munka miatt csak a jövő szeptemb. havában fog megkezdődni, a Maroson azonban több szükséges gátak mar eddigelő is késztettek és a bükényi hid, mely a parajdi vonalon a só distraciotekintetéből is annyira fontos, teljesen elkésztett. A közmunkaerő igazságos összeírása szolgáló híráinknak tisztegi idei 1599. szám alatt megrendeltett; ezen munkát azon biztos alap, melyen

az igazságos útmunka tervezete alapszik: a felterjesztett kimutatások következő munkasoráról tanuskodnak.

A lupsai járásban van 4 fogatu igás nap-szám	4374,	tenyeres	7662.
A szt-lászlóiban	2274,	"	4127.
A torozkóiban	1392,	"	2608.
A mezősejében	2538,	"	4092.
A m. bogáthiban	2052,	"	5048.
A pagocsaiban	1419,	"	4026.
Az aranyosiban	2085,	"	4084.
Gyéres városában	267,	"	588.
A vécsi járásban	3471,	"	5704.
A görgegyiben	3345,	"	6885.
A m. régeniben	1296,	"	3026.
A v. szt iványiban	775,	"	3244.
A m. járai járásban 1926,	"	"	1204.

A fennebbiek szerint egész megyékben van 4 fogatu igás napszám összesen: 27,210, tenyeres: 52,298.

Ha ezen tekintélyes munkaerő a maga rendén lenne felhasználható, bizonyosan nagyobb eredményt lehetne felmutatni; sajnalva kell azonban megjegyeznem, hogy nem minden szolgabírói kimutatások elfogadhatók, melyekre nézve, tisztségi határozat szerint, új és pontosabb összeírás rendeltetett el.

Közmunka megváltási összeg jött be:

a görgegyi járásból	1229	frt	55	kr.
a vécsi járásból	201	frt	40	kr.
a m. régeniből	221	"	55	"
a m. járaiból	25	"	20	"
a m. bogáthiból	453	"	60	"
az aranyosiból	152	"	30	"
és Gyéres városából	35	"	70	"

és így jött be összesen: 2320 frt 30 kr.

Mely összeg a keblí pénztárba azonnal letétezt és a helybeli kisegítő pénztárnak további szükségletig — kamatoztatás végett átadott rendeltetett.

4. Az adó ügye, a bejött hivatalos kimutatások szerint, ezúttal sem vigasztaló, a 2. dik folyamathban lévő évnegyedi hátralék 227,855 frt 8 krt mutat fel, mely összeg már magában elég nagy arra, hogy az idei gyenge termés mellett az adózó közönség aggodalmát nevelje.

5. A megyei keblí pénztár megvizsgálatva, dícséretes rendben találtatott.

6. Közigazgatási ügydarab a mult bizottmányi ülés óta fordult meg a tisztségnél 1115, ebből rendes kezelési úton ellátott 845 darab, tisztségi tisztség 270 darab, miről a tisztségi jegyzőkönyv tanúságot teszen.

7. A közbiztonság megyei néplink dícséretes magatartása folytán legkevésbé sem lett megbáborítva, — apróbb kibágásokért volt május 20 kától fegyelem alatt politikai fegyvenez máig 42, elbocsátott 39, maradt fogságban 3.

8. Helyettesítés alkán volt betöltve 3 tisztségi állomás, u. m.: az úrkúti alispáni, aljegyzői és felső-kertületi aligyezési állomás, melyek ezen bizottmányi ülésen rendes betöltésre várnak.

lon, hol a bokrok közt át lehet nézni, kilátás nyílik a Bosphorusra és a tengerre; mindenütt néma csend honol. A régi Serail épületeket ma diadaljelvények és nevezetességek tartására használják; az utolsó jancsar-felkelés óta a szultánok a Bosphorus mellett laknak, az ágyuk védelme alatt.

A Serailtól nines messze a Hagia Sophia. Alakját tekintve kétségkívül ez a jelenleg létező legfelsőbb templom építmény. Róma híres Péter temploma nagyobb, kupolája is magasabb; de ez még nem teszi azt, hogy legeszebb és legmagasabb. A Péter templom inkább hasonlít egy nagy, palotaszéri színházhoz, mint egy imolához, s a középben emelkedő kupola egészen pápai tiara alakú. De a híres, égbe nyúló fákát utánzó, üsedők sátrához hasonló gót forma templomépítmény nem a legmagasabbak, sokkal inkább ilyen a tiszta kupola alakzat, mely az égből mintájára, a miandentudó Istenség lakát, a mindenséget jelképezi, — a Hagia Sophia éppen képet állítja eléünkbe, tökéletesebben, mint bármely általunk eddig látott templom. Egyszerű boltosított építmény, kupolája gömbölyű s befűdi az egész óriási építményt, melyből négy minarett magaslik ki, mintha újjak gyanánt mutatának a megmérhetlen égboltra, melyet az emberi kéz műve jelképezni akart. Nagy kár, hogy a törökök e felesleges építményt kívülről elékelenítették, a hozzá ragasztott falazatokkal. De annál tisztábban és magasztosabban tűnik fel szemünk előtt a felsőges belső; oly csekélynek éri magát az ember e roppant térben, a szédtő magassággal szemben, mégis lelke emelkedik, szent ábitatra buzdul. Ép a felsőges egyszerűség hat reánk és emel fel. Nincs itt túltöltött ékítés, nincs az izezetek, fülkék, képek, alakok halma, a szépen kicsiszolt egyszerű falak s a tükörreimá márvány-oszlopok, melyek a nagyserült kupolát tartják, csak néhol vannak aranybetrükkel irt, a Koránból vett jelmondatokkal borítva. Ide az idegeneket is bebocsátják, csak lábtűt kell, keleti szokás szerint, levetnie. A Hagia Sophiát a nap minden órájában látogatják. Az áhitatos mozlím itt térdel s egyszerű módon végzi imáját; Allah-hoz fohászodik, az egyetlenhez, a láthatatlanhoz, a mindentűt jelenvalóhoz, a ki mellett nincs más Istenség.

Menjünk Ahmed szultán mecsetjéhez. Az Atmejdán (lópász) piacon haladunk át; ez

itt magát előadó a megye kegyébe ajánlotta, közlő pedig fogadást tőn, hogy élete esetére, jövő közgyűléseiről, habár röviden is, de mégis legalább kokundióbja fog irni.

Torda, szept. 6. 1869.

Egyletek és közintézetek.

Magyar mérnök-egylet.

XVI.

(Sept. 14. 1869.)

A m. mérnök egylet közlönyének új szerkesztője, Ambrozovics Béla, ezen magyar technikai szaklap hiánytalan megjelenése iránt az év elején tett ígéretét férfias eréllyel, a meghatározott időközben pontosan beváltja: a III-dik kötet 4-dik füzeté is — folyó évi jul.—augusztusról — e hó legelső napjaiban, kifogástalan pontossággal megjelent, s habár a füzeteként ígért 5 ivnyi tartalom helyett ez uttal is csak 2½ ivet kaptunk, aggodalomra vagy zúgolódásra nem lehet okunk, mert tapasztalásból tudjuk, hogy ez esetleges hiány a következőkben lelkiismeretesen pótolva lesz. A tartalom, mint az alábbi tárgysorozatból kitűnik, most is érdekes és változatos.

I. Eredeti dolgozatok, 14. szám alatt: Még egyszer a magyar mérnök egylet közlönyéről, Hieronymi Károlytól. — 15. Nehány szó a Lacmanjat-féle vasúti rendszerről, Kherndl Antaltól. — 16. A vasúti kocsiak tengely ágyairól s ezeknél használt kenőszerekről, Bielek Miksától. (2 tábla rajzzal). — 17. Ismét a falkapcsokról, Hencz Antaltól.

II. Ismertetések: Vasútépítési jegyzetek. Az „Engineer“ után közli Erdely Benedek.

III. Az egylet tárgyalásai: XXXIV-ik választmányi a egyetemes szakülés (1869. július 3 kán) Szendrők Pál jelentése a szegi-lónyi trasscementről.

IV. Vegyesek: 1. A török vasúttígy kedvezőbb fordulat. — 2. A magyar vasúti vaspálya, magyar építési igazgatója. — 3. Az észak-keleti vasút szerencsés új helyi és új helyi csapi vonalának bejárása.

V. Műszótári rovat. Az elemi tűzértan műszavai, Domaniczky Istvántól.

VI. A borítékon: pénztárnoki nyilvános nyugta jun. 25 díke óta. Könyvészet.

VII. Táblák; a XIII. és XIV. számú lapokon, tengelyágyak.

Az itt elősoroltak részletes elemzése helyett ezúttal (az azokkal való bővebb ismerkedést a buzgó olvasókra bizza), az egylet közlönyének ügyéhez kívánnak hozzájárulni, s azt a Királyhágón inneni „Közöny“ hasábjain röviden ismertetni.

A közöny jelen évi folyamának, első füzetében kifejezett azon kívánságnak, hogy a m. mérnök egylet működésére s közlönyére vonatkozólag minél számosabban mondják el nézeteiket: a tag-

vala a régi görögök Hippodromja (lóverseny helye). Hosszúak négyesűtő képez, melynek nyugati végén egy Obelisk magaslik és számos más nevezetesség látható. E piacról, mely a keleti Stambul magaslátát foglalja el, a déli part felé alányúló ház-tömegek felett eltekintve látni lehet a tengert, tele hajókkal. E piacról déli részén áll Ahmed szultán mecsetje; belsőjét tekintve ez a legpompásabb és leggazdagabb Konstantinápolyban. Ez itt, mint valamennyi mecset, bűszke kupola építményt képez, hat sugar minarettel, bármás parkányzattal; belsője csak egy villog a sok aranytól és márványtól. A többi mecsetek is szépek, de ha egyet közzelről megtekintünk, a többi elmelőzhetjük, minnyája hasonló ehhez.

Az Atmejdánról nyugatra fordulva egy rakás görbe utcán át jutunk el a nagy Bazar-hoz, törökül „pazar“ (piacz). A város negyedeiben még van számos kis piacz, ezért nevezik ezt nagynak. Áll pedig ez a fedett utcák és folyosók egész tömkelegéből, melyek egymásba folynak s egymást átszelik; de együtt, egyetlen épületet, jobban mondva: várost képeznek, melynek kerülete egy félóra járás s egészen köből van építve. Ez utcák oldalait boltok képezik úgy berendezve, hogy a kereskedelem minden ága külön osztályt képez, s a vevő mindig tudja, mit hol keressen.

Tovább haladva nyugatra, és pedig a Seraskier-örtony irányában, melynek erkélyéről Stambult és környékét beláthatjuk; ha t. i. ide felmegyünk, látjuk Stambult minden irányban, igen az elővárosokat, a Bosphorus és a tengert, sőt az európai és ázsiai vidéket, a mennyire csak a láthatár terjed. Némelyek ezt tartják Konstantinápolyban a legszebb kilátásnak, mi előbbre tesszük a Galatatoronyból nyúló kinézetét; mert innen az óriási világ város felsőges kupoláival és számtalan minarettjeivel oldalvást szemlélhetők, míg amaz örtonyból, mindezt csak madártávlatból szemlélhetjük.

E pontig még alig jártuk be a város harmadát; mert ez innen a mindinkább szélesülő felszigeten, az „arany-szár“ és a fehértenger közt meszsze benyúlik nyugatra és pedig azon nagy falig, mely az „arany-szár“-tól két órai hosszúságban vonul a fehértengerig. Még lóháton is legalább egy napra lenne szükség, hogy az utcák eme roppant

társak közül többen feleltek meg, részint a szerkesztőséghez, részint a választmányhoz intézett levelekben. A választmány ezen felszólalásokat bizottságnak adta ki feldolgozás és jelentéstétel végett. És most Hieronymi Károly az egylet buzgó igazgatója addig is, míg az említett bizottság feladatát bevégezne, czélszerűnek látta ez ügyet a „Közöny“ hasábjain megsejlesztetni. E végre legelsőbben is a kívánságokat osztályozta, egyik oldalra azokat sorozván, kik azt kívánják, hogy a „Közöny“ főleg gyakorlati irányú folyóirat, hetteként megjelenő szakirodalmi hírlap legyen; másra azokat, kik a „Közöny“ mostani beltartalmának, szerkesztésének lényegben megtartása mellett, a gyakorlati élet mozzanatait nagyobb figyelemmel kísérendő havi-ként megjelenő szaklappá akarnák átváltoztatni.

Pl. maga részéről a felteit kérdésre adandó felelet megállapításánál következők nézetéből indul ki: a m. mérnök-egylet főleg az önmivelődés céljából alakult, tehát minden egyéb tagjainak anyagi elősegítésére vonatkozó feladatai, ezen főfeladat mellett másodrangú fontosságúak. Az egyleti tagok szakismeretének, képességének emelése által hasonlíthatatlanul nagyobb lépést tesz az egylet azon cél elérésére, mintha tudakozó intézet szerepét venné magára. Az sem vonható kétségbe, hogy a magyar mérnökök egy tudományos irányú szaklapra szüksége van. Ha nem akarunk nemzetiségünkben tökéletesen kivetkezni, s magunk indolentiaja által oda jutni, hová annyi években át minden módon terelni akartak, szükséges, hogy legyen oly magyar folyóirat, melyből hazánkiai a technikai napi kérdések iránt magukat tájékozhatják. Ilyen pedig eddigelő egyedül a m. mérnök egylet közlönye. Jelentékeny csorbát ütünk tehát hazai művelődési eszközeinkben, ha ezen egyetlen szaklapot hírlappá, hetilappá (mely ha csak felette terjedelmessé s így nagyon drágává lenni nem akar, nagyobb terjedelmű, rendszeres tudományos értekezéseknek felvételére nem alkalmas) akarnók átalakítani. Nincs is rá szükség, mert ilyenmű hetilapokkal már bíruak a jól szerkesztett „Anyagi érdekeink“ és a német nyelven megjelenő „Ungarischer Actionär“-ben.

Ezek alapján nem csak czélszerűtlennek tartja H. az eddigi szaklap helyett hetilap kiadását, hanem szinte lehetlenné is, a mennyiben az a társulat jövedelmi forrásait még nagyobb mértékben igénybe venné, az évi deficitet megkészszerézné; ha pedig kellőleg felemelt áron akarná adni az egylet tagjainak, drágasága miatt még kevésbé fizetnének el arra, mint a két havonként megjelenő saakközönyre. Szükségesnek, sőt kívánatosnak tartja azonban, hogy a közöny egyenlő iraszmással ugyan, de havonként jelenjen meg.

Műdezekben a t. közlővel egyetértünk, s ezennel kérjük az illető bizottságot, e nyilvános szavazatot is az illető oldalra bejegyezni s a számbaveendő ténnyezők közt e Királyhágón inneni véleményét is figyelemre méltatni.

tömkelegét bejárhassuk s a legnevezetesebbeket megtekinthessük. Hegyre fel- és lehaladnánk, mert a város ezeken vonul át. Az utcák ezentul már szűkek, gödrösek; a házak 2-3 emeletesek, legtöbbször fából építve, előre nyúló földszettel, résztyós ablakokkal. Itt csaknem mind török férfiak és nők képezik a járó-kelő közönséget; ide az európaiak még nem telepedtek be, kivéve egy félre- eső negyedet a „Phanar“-t (lámpa), hol a legregibb idők óta görögök laknak s a miről ezek „phanarioták“ nevezetűnek. Ezek szomszédjában, hasonlóan ösödők óta, keleti zsidók laknak. A többi ott mind tösgyökerező török. Itt az utcákon nyüzsgenek a bozontos kutyák, csoportjával; ezek ki vannak ehezve s megugatják és megtámadják az ide tévedt idegent.

Ugyan ily képet mutat Scutari, Áziában. A polgárosítás itt kevés haladást tett; külsője, belsője e nagy népességű városnak egészen keleties; ugyanezt mondhatjuk az ázsiai parton távolabb északra fekvő helységekről is. Csak a Scutaritól délre, a Serailfok átellenében fekvő Kadikoi képez az ázsiai parton e részben kivételt. Itt is szoktak európaiak, különösen svájciak nyaralni; itt az épületek pompás palotákból s kedves nyaralókból állanak, paradicsomi kertek és parkoktól körüvezve. Némelyike ez európaiaknak télen is itt lakik, s naponta átmegy, a minden órában induló gőzöskékkel Stambulba üzleteit rendezni.

A Konstantinápoly közelében fekvő látogatott mulatóhelyek közül megemlítést érdemel a Perától északra, éppen Dolma-Bagdse felett fekvő nagy Campo, honnan belátni a Bosphorust; de különösen az „arany-szár“ végénél eső „édes vizek“. Ez utóbbiak kedvelt gyűthelyei az előkelő mohamedán férfiak és nőknek; ez egy szép zöld pázsitos völgy, beszegve hegyormókkal, beárnyékolva platánok és szilvák; e pázsiton több helyen medenczébe fogott kristálytisza folyócska kigyózik át; itt a nap minden órájában lehet úgy látni csibukozó törököket, elfátyolozott török nőket, a kik bámulják a folyót és sorbotet, vagy kávét szörpölnek.

Stambulban és vidékén annyi a nevezetesség, hogy ezt leírni könyvet foglalna el.

TARUZA.

Konstantinápoly és a Bosphorus.

IV.

(Deb.) Menjünk át Stambulba, nézzük meg az ódon világ város belsőt. Tíz perc kell arra, míg a fa hajóhídon áthaladunk; egyenesen a már említett Jeni-Đsaneihez érünk, mely 300 lépésre a kikötőtől az első magaslaton büszkélik dik pompás kupoláival, karsu minarettjeivel. Stambulnak a kikötőtől jobbra és balra eső utcái szűkek, piszkosak; a tolongás itt még nagyobb, mint Galata hasonló sikátorában, ugyanarra, hogy csak lassu lépésben hatolhatunk előre. Észrevétlenül magasabbra és magasabbra bágunk, délkeleti irányban, itt a hegy lejtősebb, mint a túlparton. Egy fertály órányi előrehaladás után az utcák kiszélesednek, a szabályosan épített kőházak egész sorát pillantjuk meg, melyeket leéggett fabódék helyére építettek, mert Stambulban is megkezdék a faházak eltakarítását. E részben a kezdeményező török hatóságnak nagy könnyedséget szereztek a gyakori égések, melyek egész utcákat és városnegyedeket omesztettek fel; az ily égések itt megszokott dolgok s nagyban mozdítják elő az utcák szabályozását, szélesbítését, szépitését, nem egyszer a hatóság műve a gyújtogatás, így nyitván az tért tervei kivitelére.

Forduljunk délkeleti irányban a Serail-fok felé. A „magas porta“ mellett haladunk el, a mely egy nagy terjedelmű, szabadon álló, palotaszéri köépület, hol a Divan tartja üléseit s a miniszteriumok szállásolnak. Innen csak pár száz lépésre van a ház-magasságú rovátka fal, mely a Serail-fokot kertiével együtt elválasztja a tulajdonképi várostól. Mindeuik szabadon beléphet. A kertek egészen el vannak hanyagolva, de még mindig bírnak a természet szépségeivel. Egy közírtes félkör alakú parkszögellésen, mely mindenütt meredőken nyúlik le a tengerbe, kőver pázsit terül el; széles utak szelik át és kigyóznak közötté, nagyobbára begyepesedve s beárnyékolva platánok, szilvák és cyprusok által. Egy elkerített rész virágos és gyümölcsös kertet képez. A víz felőli olda-

A szakközönség anyagi körülményeit illetőleg nyilvánvaló, hogy az a tagok részvételesténységének hatalmas mértékéből ered; az előfizetők száma még mindig oly kevés, hogy e miatt jelentékenyebb eredményeket elérni nem lehet. S most is azon alternatíva áll az egyesület igazgató választmánya előtt: vagy a közönség előfizetési díját főleg emelni, vagy a tagdíjt, s a közönséget utóbbi esetben aztán minden tagnak kivétel nélkül ingyen megküldeni.

Mi H.-val együtt határozottan az utóbbi mód mellett szavazunk, még a közgyűlés ebbeli határozatának visszaható érvényétől sem idegenkedve.

Addig is azonban, míg a közlebbi nagygyűlés ily értelemben határozatát meghozhatná, kérjük magyar szaktársainkat, a jó és szent ügy érdekében, vetkezzék le eddigi közönyüket, s fizesse-nek elő minél tömegesebben a magyar mérnök-egyesület közönségére, mely pártolásra bizony már is eléggé érdemes, s ha nagyobb mérvű anyagi és szellemi gyámolításban részesülne, képessé válnék a külföld hasonló szaklapjainak irigyletű utánpótlását megközelíteni! Előbb pártoljuk a vessők meg fenmaradásának alapját, s aztán lépünk fel magosabb igényekkel irányában!

Horváth G.,
a m. mérnök-egyesület tagja.

A kolozsvári kereskedelmi- és iparkamara folyó 1869. aug. 24-én tartott II-dik közgyűlésének jegyzőkönyvi kivonata.

1. Alelnök Ákonez János úr, mint a felosztott kereskedelmi- és iparkamara vagyonának átvételére kinevezett bizottmány elnöke, felolvassa az e jegyzőkönyvhöz csatolt jelentést, a mely szerint átvette a bizottmány a megszünt kamara levél- és könyvtárát, valamint bitorzatát és irodai szereit, a mellékelt leltárak mellett, átvette egyszersmind a folyó év első feléről szóló s június 30-ra bezárt számlát, a mely szerint a kamara pénztárában kész pénz nincs ugyan, de a kamarai járulékok fejében 1867 végeig van bevárando követelés 9948 frt 54 1/2 kr. Ezzel szemben tartozik az intézet kincstári előlegekért 5400 frttal, tisztviselők fizetéséért 790 frttal, magán kölcsönért 1050 frttal, nyomdai és szerelvényi számlákra 870 frt 28 kr, összesen tehát 8050 frt 28 kr. Marad tehát aktív követelés 1898 frt 26 1/2 kr.

Az 5400 frt kincstári előleg törlesztése az adóhivatok által felhajtott s közzvetlenül a helybeli főpénztárba folyó járulékok által történik, szoros értelemben vett fizetetlen adósságnak lehet azonban tekinteni az ezen feljűl álló 2650 forint 28 kr összeget. Végre megemlíti a bizottmányi jelentés, hogy az 1867, 1868-1869 re, költségvetések elmaradt jóváhagyása miatt kiadás nem történvén, ez évek költségvetése is az aktívumot képezne.

A gyűlés a bizottmány A., B. és C. pontok alatti jelentését tudásul veszi, a felosztott intézet D. alatt előadott pénzügyi viszonyaira nézve azonban kimondja azon határozatot, hogy a 2650 frt 28 kr függő adósság mielőbbi törlesztését becsületbeli kötelességnek ismeri, s mintán arra más módot nem lát, folyamodni fog a fm. miniszteriumhoz: ez összeget előlegezni kegyeskedjék, s ennek fedezésére vegye igénybe az összes különlevő követeléseket.

2. A mult gyűléstől a szervezkedési munkálatokra kinevezett bizottmány elnöke, alelnök Krémer F. úr a gyűlés elé terjeszti

a) az ügyrend tervezetét, azon megjegyzéssel, hogy ezt maga a bizottmány sem tartja oly münnek, a mely sok tekintetben módosítható ne volna, sőt azon nézetben van, hogy a kamarai tesztletnek különösen a jelenlegi törvény szerinti kötő felosztás szerint némi gyakorlatra lenne szükség, hogy az ügykezelés menetét véglegesen meghatározhassa;

b) előterjeszti az ezen jegyzőkönyvhöz csatolt költségvetést az 1869-dik év július-decemberi felére és az 1870 dik évre, kiindulási pontul a megszünt intézet 1866-iki, mint legutóbb jóváhagyott költségvetését vevén fel. A bizottság a költségvetést a következő véleménynyel kíséri:

„A szervező bizottmány véleménye szerint a kamara üdvös és óhajtott működése attól van feltételezve, hogy az iroda kellő erővel ellátva s tisztviselői méltányosan és pontosan fizetve legyenek s ezenkívül a szükséges kiadásokhoz megfelelő pénztárral lehessen rendelkezni. Mintán pedig a javasolt költségvetés fedezésére a kamara jelenleg egy krral sem bír, s az 1868. VI. t. cikk 27. §-ban említett módon, t. i. a választókra történő kiírással csak hónapok elteltével lehetne a pénztár hiányát segíteni, a bizottság indítványozza: folyamodjék a kamara a fömltgm kereskedelmi miniszteriumhoz, hogy a felterjesztett költségvetésben foglalt szükségletet azonnal utalványozza, illetőleg előlegezze fél vagy negyedévi részletekben a kamara pénztárába; másfelől, hogy a fömltgm miniszterium vegye át a gondoskodást a pénzügy-miniszteriummal egyetértőleg arra nézve, hogy a kamara költségvetése a választókra kiírással és felhajtással, azonban a rovatok felhajtásától ne tegye függővé a kamara pénztár állását, hanem a megállított részletek mindig pontosan felvehetők legyenek a kolozsvári gyűlpénztárnál.“

(Végo következik.)

Honvéd-kinevezések.

Ő Felsége f. évi szept. hó 20-ról Budán kelt legfelsőbb elhatározásával a honvéd-nyalagságához, még pedig annak tetteles allományába kinevezni, illetőleg áttételni méltóztatott: alezredessé és az 54-dik honvédzászlóalj parancsnokává: Szentiványi Kázmért; őrnagyokká és zászlóalj-parancsnokokká: Czafí Károlyt és Antos Ferenczet; századosokká: Heinisch Ede nyugalmazott 1-ső osztályú százados, Králitz Dénes a Rezső főherceg koronaörökös nevét viselő gyalogezred 1-ső osztályú századosát, Schnur József a 23-dik vadász zászlóalj 1-ső oszt. századosát, Vörényi Samu, József főbg nevét viselő 37. számú gyalogezred 2 od osztályú századosát; főhadnagyokká: Reviczky István, Lipót főbg nevét viselő gyalogezred főhadnagyát, Friedl Mátyás, Károly Nándor főbg nevét viselő gyalogezred főhadnagyát, Bálványi János, Lajos Győző főbg nevét viselő gyalogezred főhadnagyát, Babos Kálmán és Panczély Károly, b. Habermann nevét viselő gyalogezred főhadnagyait, Clair Gyula 23 dik számú vadász-zászlóalj főhadnagyát, Gruber Károly, gróf Coronini gyalogezred főhadnagyát, borsodi Laticovics Jenő, jelleg megtartása mellett kilépett főhadnagyot, Medveczky Bélát, pojeni Bogdanovics Virgilt, Czikász Jánost, Lukács Miklóst, Sándor Györgyöt, Orbán Miklóst, Fudgyas Bálintot, Kugler Nándort, Váczy Lajost, Kiss Albertet, Györgypál Józsefet, Bagoly Józsefet, Deeséry Antalt, Soós Jánost, Safranovics Henriket, Edvy Istvánt, Zorkóczy Zsigmondot, tardoskedi Bogoly Károlyt, Endorffer Lászlót, Repcsik Jánost és Nagy Antalt; alhadnagyokká: Fejos Imre, a báró Rodich gyalogezred mag. illetékt. hadnagyát, Chorle Miklós, gr. Tann nevét viselő gyalogezred mag. illetékt. hadnagyát, Brandt János, az Estei főbg nevét viselő gyalogezred mag. illetékt. hadnagyát, Czikely János, a mecklenburg-streliezi nagybg nevét viselő gyalogezred alsóbb illetőségű hadnagyát, Horváth Mihályt, Illyés Istvánt, Nagy Józsefet, Kiss Józsefet, Ruder Vinczt, Köpse Lajost, Szerafin Antalt, Mihálovics Józsefet, Gilyén Árpádot, Vöcs Józsefet, Wagenhoffer Antalt, Konkoly Lajost, Jurkovicz Ferenczet, Alsó Sándort, Kócsa Zsigmondot és Szuchonics Györgyöt; végre a honvédség szabadságot állományába: Rubido Alajos, nyugalm. százados, százados a gyalogságul. A honvédelovasság szabadságot állományába: Aczél Pétert főhadnagygyá. Továbbá megengedte, hogy 2-od oszt. honvéd-alhadbiztos Rez Adorján és honvéd gyalogszázados báró Döry Lajos, mint századosok, a honvéd-lovasság tetteles allományába, honvéd gyalogfőhadnagy Balázs József a honvéd lovassághoz, jelenlegi rendeltetésében megmaradása mellett, honvéd-gyalogszázados gr. Bethlen József, mint százados, a honvéd-lovasság szabadságot állományába és honvéd-lovasszázados Steiner Ede, a honvédgyalogság tetteles allományába áthelyeztessenek. Végre beaufort Várhegyi Lajos honv. főhadnagyot, előbbi viszonyába a csendőrségnél visszahelyeztetni méltóztatott.

Tudomásul a szüléknek.

A kolozsvári rom. kath. főgymnasium tanuló ifjúságának az 1869/70. tanévre való beiratása f. hó 29-kén veszi kezdetét és oct. 3-án befejeztetik. A gymnasium első osztályába csak a 9 évet betöltött növendék vétethetik fel, ki is korát keresztlevéll igazolni köteles.

A beiratást a szülék vagy helyetteseik személyesen eszközlik mind az igazgatónál, mind az osztályfőnöknel. Az első osztályra felvételt kívánók felvételi vizsgálatot tartoznak állani, bizosságot s alapszorgat tanusítandók az értelmes és folyékony olvasásban, nyelvtanból, az alaktan főbb részeiben, az egyszerű, bővített és összetett mondatok ismeretében, feltűnőbb hibák nélküli, jól olvasható dictandó írásban, a tizes számrendszer tudásában ezirig, négy alapműveletben egyszerű és közönséges törtszámokkal. Tandíjt mindenki kivétel nélkül beiratáskor fizetni tartozik.

A növeldei alapítványosok asztalához 10, illetőleg 11 frt előre lefizetése mellett még néhányan fölvehetők.

Várady Móricz,
főgymn. és növelde-igazgató.

Napi hírek.

— Tisztelettel kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végével lejár, méltóztatassanak megrendeléseiket minél előbb megtenni, hogy a lap pontos szétküldésében fennakadás ne történjék. Előfizetési díj: félfévre 6 frt, évnegyedre 3 ft. o. é.

— Eötvös báró tegnap reggel fél 6 órakor áttazott el városunkból Torda felé. A miniszter úr tegnapelőtt az iskolákat s a muzeum helyiségeit látogatta meg. Ugyanaz nap fogadta Szamosújvár Simai Gergely által vezetett küldöttségét. Mint tudjuk, az egyetem ügyében eddig folyt értekezletek, a legjobbat engedik remélni; — s meg vagyunk győződve, hogy a lelkesedéssel fogadott miniszter királyhagóninenni útja örökre örömdetesen emlékeztetse leend.

— A tegnapi lövésverseny meglehetősen számú közönség előtt folyt le; nyertek díjakat: I. A vadászverseny díját, 400 frtot b. Bánffy Albert 6. é. sp. fr. k. Polka. II. A második

osztályú 300 darab aranyos császárdíjat b. Wesselenyi Miklós 5. é. p. tr. k. Pálma; másodiknak érkezett b. Bánffy Albert 3. é. sp. fr. k. Grif. III. az 1869-ki Ivadékversenyben a tétösszeget 100 arany erejéig gr. Bethlen Sándor br. tr. m. Bakator. IV. Gróf Péchy Manó tiszteletdíját b. Wesselenyi Béla Pradója. V. A 100. darab aranyos elegyverseny államdíjat b. Bánffy Albert Polkaja.

— Az ellenzéki sajtóban annyit pengtetett miniszterkrizist illetőleg a „P. Napló“-ban olvassuk: „Mint teljesen megbízható forrásból értesülünk, az országgyűlés jövő hóban fog megnyitni, s első ülését október 16-án tartja. A képviselők október első napjaiban erről az elnök által fogtak hivatalosan értesített. — Ha ennek egyéb tekintetből nem örülnék, örülnék kellene már csak azért is, hogy működése a napi sajtót, mely tárgya foglalat már tetemesebb idő óta ismét a minisztertervezetere sodortatott, konkrét irányba tereli. Mi e minisztertervezet hitekről szándékosan hallgattunk eddig, még pedig két okból. Először, mert azok részint új miniszterek creálásáról szóltak (honvédelmi s földmívelési miniszterekről) s teljesen henye dolognak tartanók ily dolgokról komolyan beszélni, oly időben, midőn a kormány párja, melynek meghallgatása nélkül ily dolgot még sem lehet csinálni, nimenen együtt; másodszor pedig azért, mert a keringő hírek közül a valószínűség látszatával is csak egy birt, s ez is egy beteg miniszter állítólagos szándékára volt fektetve. Wenckheim báró szándékát nem ismerjük, hanem annyit a magunk részéről tudunk, hogy lemondását nem adta be.

— A kolozsvári honvédkerületbe honvédbíróvá II. osztályú századosi jelleggel Borosnyai Lászlót, ugyanoda alhadbiztossá Öhl Antal nevezették ki.

— Nagy Péter kir. tanácsos és erd. ref. püspöknek az erd. muzeum-egyesület 2 od alelnökévé lett megválasztatását ő Felsége megerősítette.

— Szombaton, 1869. szept. 25-dikén a nemzeti színházban Raachleiner által adandó hangverseny műsorozata: 1. Nyitány, nagy zenekarra szerző: Raachleiner Antal. 2. „Don Juan“, nagy ábránd, zongorára: Thalberg-től. 3. Verseny darab, gondokára: Servain-től. 4. Andante con moto et Presto Symphoniból, zenekarra szerzte: Mendelssohn Barthold. 5. Magyar ábránd, szárnykürtre: Rosenkranz-tól. 6. Allegro de Concert, zongorára és zenekarra: Hummel-től. 7. „Galopp de Concert“, zenekarra szerző: Raachleiner Antal. — Kezdeté fél 7 órakor, vége 9 óra előtt.

— A gyalui szeszgyárban f. hó 21-én épen a főzés alkalmával egy cső bedugulván, a hirtelen kirohanó gőz három, a gyárban működő embert leforrázott, kettő megtartván lélekjelétét, a kirohanó gőzzel ellenkező irányban keresett menedéket, kik azonnal orvosi kezelés alá is vétettek s most már minden veszélyen kívül, folytatják a gyárban rendes foglalkozásukat, hanem a harmadik nem tudván meglepetésében magát tájékozni, egyenesen a kiomló gőznek rohant, s annyira megsértült, hogy az orvosi ápolás dacára másnapra meghalt. E szerencsétlenség okának kiputolására a hatósági vizsgálat megkezdett.

— A „Hilaria“ daleyolt tegnapelőtt este színházunkban hangverseny rendezett, s a sikerült előadás nagyobb közönséget érdemelt volna. A kir. biztosi páholyban ott látnak b. Eötvös és gr. Mikó miniszter urakat is.

— Somsich Pál, az országgyűlés elnöke már visszatért erdélyi útjából. Minden körben, hol e jeles államférfi megfordult, nagy kiáltatással fogadtatott. A többi közt meglátogatta a maros-újvári sóbányákat, a nagy-enyedi ref. főtanodát, s a kutatózatot megelőzőleg b. Kemény István nagy lakomát rendezett tiszteletére, a melyben a környék összes értelmisége részt vett.

— A hivatalos lap ismét egy ellenzéki ráfogást cízal meg. Hogy tudnánk az elkészült 60,000 Wüendl-fegyverből csak 6000-et szállítottak Magyarországra, a többiit Bécsben tartották vissza, mert bizalmatlansággal viseltetnek a honvédek iránt s azon ürügy alatt, hogy Pesten nincsenek száraz rakárak. Hogy ez csak kisserlen neveltség, igazgatókodó, igazító koholmány, azt minden higgadtan gondolkodó ember egyszerre átláthatja, mert e fegyvereket a magyar honvédelmi miniszterium rendelvén meg, csak annak akaratával s nem máséval lehetnek a fegyverek Bécsben, s vannak pedig azért, mert azok pesti rakározása felesleges költséget venne igénybe, mi elkerülhetik, egyenesen onnét küldetvén szét október közepén a 82 központba az összehívandó honvédzászlóaljok számára.

— A hivatalos lapban látjuk, hogy dr. Pauler Tivadar a m. kir. kuria legfőbb ítélőszéki osztályának rendes bírja ez állásáról lemondván, tanári hivatalába visszahelyeztetett; — továbbá, hogy a közoktatási miniszteriumhoz Hegedüs Lajos és Samassa József osztálytanácsosokká nevezettek ki.

— Rajztanításra ajánlkozik Blau Lipót. Lakása a kultortandutezban.

— Petőfi „Hóhér kötelé“ t. németre fordította Müller Jenő pénzügyi fogalmazó; a tiszta fövedelem egyharmadát a Bem-szoborra szánván, felhívjuk rá a pártolást. Előfizetési ár: 90 kr. Az előfizetési pénz legfeljebb október végéig Kolozvárra Stein János könyvkereskedésbe küldendő. Ajánljuk az áldozatkész közönség figyelmébe.

— A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter előterjesztése folytán a király jun. 18-kán kelt elhatározásával helybenhagyta egy magyar földtani intézet felállítását, e hó 8-kán kelt elhatározásával pedig Hantken Miksa muzeumőrre nevezte ki annak igazgatójává.

— A belügyminiszterium Abaujvármegyét egy évre rögtönbíróssággal ruházta fel. — A pesti honvédzászlóalj zászlója október 15-kén fog felszenteltetni. Andrassy Gynáné leaz a zászlóánya. Az ünnepélyt, ha az idő kedvez, szabad ég alatt tartják.

— Radosinban (Nyitramegyében) iszonyú szerencsétlenség történt. E hó 15-kén d. u. 4 órakor ugyanis tűz támadt, mely csakhamar az egész községet elpusztította. A templom-, plébánián s püspöki lakon kívül semmi sem maradt. 130 ház le-

égett s 21 gyermek odaveszett, a szerencsétlen radosinaiaknak semmijök sem maradt; majd az egész község lakossága koldusbotra jutott, mint-hogy igen kevesen voltak biztosítva.

— Az egyetemes zsinatról. A „Times“ tudni akarja, hogy a kteszűbűn álló egyetemes zsinaton, mely nem fogna három hétnél tovább tartani (?), valóban a következő három dolog fog megtörténni: 1. A pápa esalhatatlanságának kijelentése, mire nézve az illető előterjesztés mindjárt a zsinat kezdetekor egy angol praelatus által megtételek; 2. a dogmatizált syllabus törvénynyé emelése; 3. Mária testileg való mennybemenetele, az ötödik századbeli apokryph iratok nyomán. — A „Times“ ezt „on very good authority“ állítja tudni, s e kérdéssel végzi: „Vajjon az ég szelei a római Non possumus varázsköltést az egész világ viszhangjával nem fogják-e visszavinni. Rómába?“

— Victor Emanuel olasz király megrondelta Schrecker pesti fényképész műtermében Ferencz József ő Felsége színezett arczképét.

Spanyolország, Cuba, s az Egyesült-Államok.

A „Times“ a főlebbi czim alatt következő érdekes cikkeket közöl:

„Kiszámíták, hogy nem kevesebb mint 18,000 főnyi rendes katonaság küldetett Spanyolországból Cubába, a legutóbbi 12 hónap alatt. Ujlag 6000 embernek kelle a mult hét vége felé oda indulnia, kiket később 24,000 embernek kellend követnie. A spanyol kormány, ugy látszik, végső erőfeszítést akar kifejtetni, s annak a szigeten lévő pártbívei 90,000 dollárnyi segélyzést ajánlottak föl, a csapatok átszállítási költségeinek fűződése végett. A spanyol kormány e szerint vagy valóban elhatározá magát ezen rettentő expedícióra, vagy pedig azt óhajja, hogy a világ ezt higgye. Nem könnyű dolog azon meggyőződésre jutnunk, hogy ez annak komoly szándéka volna, s hogy valóban eképk akarja kevesebbiti belföldi haderejét, a carlisticus csapatokkal szemben, melyek Cataloniában még mindig harcztot kísérlenek meg. Még nehezebben lehet fölfogni, hogy miként lenne az képes az ily expedícióval járó költséget fedezni; midőn látjuk, hogy a pénzügyminiszter csak nagy bajjal tudja a bukást elhárítani, a franciaia töképezésektől nagy áldozatokkal kiesikart kölcsönök segélyvel. Ha ily nagy haderő tényleges elindulásáról értesülnénk, ebből azt kellene következtetnünk, hogy azon alkudozás, mely a szigetnek, az unioi kormány garantíája mellett, a cubaiak részére átengedése iránt folyt, meghiúsult. Hogy ily ezből alkudozások voltak folyamathan, s hogy azokban Forbes és Sickles tábornok voltak a fő-ügynökök, ez iránt most már nem lehet kétség. Ha a terv teljesen meghiúsult, ez vagy azért történt, mivel a megajánlott 15—20 millió dollárnyi összeg a spanyol kormány által elégtelennek tekintett; vagy azért, mivel a washingtoni kormány felt az onanexionisták ellenzésétől, kik bizton remélik, hogy Cubanak előbb több szükségkép magától s minden költség nélkül is az ő kezeikbe kellend jutnia. Valóban legujabban arról értesültünk, hogy az amerikai kormány elhatározása magában, a cubai fölkelőket hadfolytatókul ismeri el; s noha a madridi kormány némileg meg lön nyugtatva az unioi kormány e tekintetben való közvetlen szándékai iránt, az ugyanezektör arra is figyelmeztetve lön, hogy a washingtoni cabinet nem lenne képes még sokáig ellenszegülni a new yorki bizottmány körül csoportosuló filibuster kalandoroknak, — s ezért arra intetett, hogy vagy vessen véget gyorsan a cubai fölkelésnek, vagy ismerje el a sziget minden áron való átengedésének szükségét. Ha valóban ily körülmények indíták a madridi kormányt arra, hogy Cuba megtartásáért mindenét kockázza tegye, — meg kell vallanunk, hogy nehezen lehetne ezen elhatározásához szerencsét kívánnunk. Cuba megőbdtése nem lehet a győzelmek bármily hosszú sorának eredménye. A spanyol csapatok megtarthatják a tengeri kikötőket; de az egész belső vidék ellenük van. Fegyveres hadoszlopok minden irányban bejárbatják a szigetet; de seholsem képesek állandóan megfészkelni magukat. Most mintán a négerék, s minden színesek a fölkelés zászlójához csatlakoztak, az összes fajok egyenjóságú kibírdetésének következtében, a spanyolok kiltetése pusztán idő kérdésevé lett. A városokban lakó néhány „felszigeti“ kereskedő, s a sziget belsejében lévő alsóbbrendű fehérek kivételével Spanyolországnak egyetlen barátja sincs a szigeten. A nagy ültetvényesek, s hajdani rabszolgáik egyesülettek annak fölzábadítására, a mi most közös honukká lett. A cubaiak most már bőven elvannak látva fegyverrel, a spanyol cizkáló-hajók ébersége dacára. A fölkelés által fölzábadított négerék a fölkelő csapatokat a physical erőnek amaz elemével látják el, mely a benszültt fehéreknél különösen hiányzott. Az egész harc csupán kisserzt csatározásból, s kölcsönös hidegvérű mézarlásból áll. A spanyolok minden kezükbe került fölkelőt agyonlönek; a benszülttök visszatörölül fölkelésztják foglyaiat. Az egész sziget halatlan kegyetlenségek színhelye. Ugy látszik, mint-ha örökös átok sulyosodna a kellemes nyugatindiai szigetekre; mint-ha a Columbus társai s utódai által azon ártatlan bennszültt lakosságán elkövetett kegyetlenségektől, ama rombolók ivadékaiknak kellene lakolniok.

„Létezik-e valami kilátás a rombolás művének megállítására? Meg fognak-e állapodni a spanyolok, mielőtt saját romlásukat idéznék elő, míg elégtelenen gyarmatosítanak óhajják megeemmisíteni? Cuba birtokának Spanyolországra nézve többé semmi más czélja sem lehet, esztelen kevélység kielégítésén kívül. Az csupán mint protectionista állam ragaszkodott ama nyugat indiai gyarmatokhoz, mint kizárólagos piacokhoz catalonai gyártmányai számára; de most már Spanyolország odahagyta a védvámrendszer ügyét. Sőt Spanyolország ama gyarmatoknak még többel is tartoznék pusztá igazságosságnak, ha igaz volna azon állítás, hogy Prim, Serrano s Topete másfél millió cubai dollár segélyével kezdék meg a legutóbbi fölkelést, s hogy ezen segély viszonzásául a tábornokok köteleztek

